

5. ДЕО

Аустралија данас

Аустралија данас

У овом делу ћете научити нешто о аустралијској култури, њеним иноваторима и њеном националном идентитету. Аустралија је динамичан пословни и трговински партнер и земља која има глобални углед. Аустралијанци цене допринос који нови досељеници дају непрекидном расту и обнови наше земље.

Земља

Аустралија је једна од најстаријих копнених маса на свету. По величини своје територије је шеста на свету и највећа острвска држава на свету. Такође је најравнија и најсувља настањена копнена маса. Највећи део Аустралије има лошу земљу и мало кише што није погодно за пољопривреду. Суви крајеви у унутрашњости земље се зову „outback" (залеђе) и то су врло удаљени предели са суровом климом. У Аустралији је вода драгоцено богатство.

Пошто је тако велика земља, Аустралија има пределе са различитом климом. На северу Аустралије су тропски крајеви, а у центру су пустиње. На југу земље, температура може да се креће од хладних зима са снегом у планинама до сувих топлотних таласа током лета.

Поред шест држава и две континенталне територије, аустралијска влада такође управља и следећим територијама:

- Острвима Ешмор и Картје (Ashmore and Cartier Islands)
- Божићним острвом (Christmas Island)
- Кокосовим (Килинг) острвима (Cocos (Keeling) Islands)
- Територијом Џервис Беја (Jervis Bay Territory)
- острвима Коралног мора (Coral Sea Islands)
- Острвима Херд и Мекдоналд (Heard Island and McDonald Islands) која су део Аустралијске антарктичке територије (Australian Antarctic Territory)
- Острвом Норфолк (Norfolk Island).

Места која су на светском списку баштине

Следећа места у Аустралији се налазе на Светском списку баштине Организације Уједињених нација за образовање, науку и културу (УНЕСКО).

Места културе

- Места аустралијских осуђеника
- Буђбим предео од значаја за културу (Budj Bim Cultural Landscape)
- Изложбени павиљон „Royal Exhibition Building" и вртови „Carlton Gardens" у Мелбурну
- Сиднејска опера.

Сиднејска опера

Природна блага

- Аустралијски локалитети фосила сисара у Јужној Аустралији и Квинсленду (Риверсли/Наракурт - Riversleigh/Naracoorte)
- K'gari (претходно Острво Фрезер)
- Кишне шуме Гондвана (Gondwana Rainforests) у Аустралији
- Велики коралн гребен (Great Barrier Reef)
- Шире подручје Плавих планина (Greater Blue Mountains Area)
- Острва Херд и Мекдоналд (Heard and McDonald Islands)
- Група острва Лорд Хау (Lord Howe Island Group)
- Острво Меквори (Macquarie Island)
- Нингалу обала (Ningaloo Coast)
- Национални парк Пурнулулу (Purnululu)
- Залив ајкула (Shark Bay), Западна Аустралија (Western Australia)
- Влажни тропски предели Квинсленда.

Мешано

- Национални парк Какаду (Kakadu National Park)
- Дивљина Тасманије
- Национални парк Улуру-Катаћута (Uluru-Kata Tjuta National Park)
- Предео око језера Виландра (Willandra Lakes Region).

Камени таласи у подножју стене Улуру (Uluru Rock) у националном парку Улуру-Катаћута (Uluru-Kata Tjuta)

Осим горе наведене западне иконографије и природних чуда, широм земље постоји на хиљаде светих места од значаја за Абориџине и острвљане Торесовог мореуза. Та места су важан део аустралијске културе и важна су за све Аустралијанце. Света места су обично повезана са причама о бићима која представљају претке и о њиховој улози у стварању огромних пространстава, уз уткане културне вредности, родбинске везе и друштвени поредак.

Пространа земља

Абориџини и острвљани Торесовог мореуза имају посебан однос са земљом. Они одувек цене контакт са својим суседима и путују надалеко да се састају. Песме Абориџина и острвљана Торесовог мореуза су у ствари приче које повезују традиционални закон, историју и културу са географијом и обухватају групе са различитим културама и језицима широм Аустралије. Те песме се чувају и изводе већ хиљадама година.

У многим деловима Аустралије, људи имају само ограничен приступ неким услугама, као на пример школама, здравственим установама и продавницама које други грађани Аустралије сматрају нормалнима. Ми сарађујемо на пружању помоћи људима који живе у удаљеним заједницама. Више познатих Аустралијанаца је својом генијалношћу и иновацијама помогло у решавању проблема даљине.

Дивљина Тасманије

Радио на ножни погон

1929. године, Алфред Траегар (Alfred Traegar) из Аделејда, конструисао је први радио на ножни погон (педале) (pedal-powered radio). Корисници су могли да воде двосмерни разговор преко радија тако што су стопалима гурали педале. Од овог изума су имали користи људи на усамљеним фармама, удаљеним мисионарским станицама и аборицинске заједнице, као и заједнице острвљана Торесовог мореуза. Радио на ножни погон је помогао да се оснују две велике аустралијске институције – Краљевска служба летећих лекара (Royal Flying Doctor Service) и Школа преко радио таласа (School of the Air).

Краљевска служба летећих лекара

Велечасни Џон Флин (Reverend John Flynn) је живео и радио са људима у забаченим заједницама. Његова идеја је била да се лекар доведе пацијенту у унутрашњости земље што је пре могуће, и то авионом. Да би се то остварило, помоћ је добио од државе, ваздухопловне компаније Квантас (Qantas) и добротворних организација. Краљевска служба летећих лекара је почела са радом 1928. године, али је још увек било људи у забаченим крајевима који нису могли да позову ову службу. Проналазак радија на ножни погон је значио да су људи који живе на удаљеним заједницама могли да позову лекара чим им је затребао.

Школа преко радио таласа

Све до 1950-тих година, деца која су живела у изолованим крајевима морала су да похађају интернате или да шаљу своје задатке поштом (слика горе). Аделејд Митке (Adelaide Miethke), вицепредседник Краљевске службе летећих лекара у Јужној Аустралији, увидела је да радио служба Летећих лекара може такође да помогне и деци да од куће разговарају са својим учитељима. Служба у Алис Спрингсу (Alice Springs) почела је да преноси ове двосмерне часове преко радио таласа 1948. године. Школа преко радио таласа је званично основана неколико година касније. Аустралијско искуство је помогло да се слични програми покрену и у многим другим земљама.

Стари радио на ножни погон су заменили радио пријемници високе фреквенције, а у новије време интернет. Аустралијска краљевска служба летећих лекара и Школа преко радио таласа и даље пружају услуге и користе људима који живе у удаљеним заједницама Аустралије.

Аустралијски идентитет

На стварање идентитета Аустралије су утицали многи фактори укључујући наше урођеничко наслеђе и културе, наше британске темеље, разноликост наших људи, нашу историју, вредности којима се руководимо у свакодневном животу, наш животни стил и Аустралијанце којима се дивимо.

6. део, Наша аустралијска прича говори о нашој историји. Истакнути су историјски догађаји који се односе на колонијалну прошлост Аустралије и на новије и савремене прилике Абориџина и острвљана Торесовог мореуза. Говори се и о пореклу и природи разноликог и мултикултурног аустралијског друштва, као и о изазовима, као што су ратови, са којима смо се суочили заједнички као нација.

На крају овог поглавља су описани неки од наших животних стилова и особе којима се дивимо.

Спорт и рекреација

Многи Аустралијанци воле спорт и многи аустралијски спортисти су постигли импресивне резултате на међународном нивоу.

Кроз нашу историју, спорт је и карактерисао и уједињавао становнике Аустралије. Од првих дана колонизације, спорт је представљао бег од сурове реалности. Чак и за време рата припадници Аустралијских оружаних снага су организовали спортске турнире са циљем да смање ратни стрес.

Спорт такође ствара заједничку основу која омогућава да се и играчи и гледаоци осећају као да заједно учествују у игри и да су део нечега што је важно аустралијском друштву. Спортисти абориџинског порекла, острвљани Торесовог мореуза и досељеници су међу најуспешнијим спортистима Аустралије.

Многи Аустралијанци учествују у тимским спортовима као што су на пример крикет, кошарка, нетбал и хокеј. Више врста фудбала - фудбал (soccer), рагби лига (rugby league), рагби савез (rugby union) и јединствени аустралијски фудбал са аустралијским правилима - Australian Rules Football ('Aussie Rules') су врло популарни спортови у Аустралији које многи играју и гледају. Пливање, тенис, атлетика, голф, бициклизам, пешачење у природи, сурфовање и скијање су такође популарне рекреативне активности.

Аустралија је нарочито поносна на свој међународни успех у крикету. Велико ривалство између аустралијских и енглеских крикет тимова постоји још од краја 19. века.

Куп Мелбурна, „трка која зауставља нацију", је једна од највећих коњских трка на свету. Први трка за Куп Мелбурна одржана је 1861. године. Дан одржавања Купа Мелбурна је први уторак у новембру што је и државни празник у Викторији још од 1877. године.

Сер Доналд Бредман (Sir Donald Bradman, 1908–2001)

Сер Доналд Бредман, најбољи играч крикета свих времена, је легенда аустралијског спорта. Одрастао је у Бауралу (Bowral), Нови Јужни Велс, а прву утакмицу крикета за Аустралију је одиграо 1928. године.

Био је невероватно брз. Приликом прве турнеје по Енглеској 1930. године, оборио је скоро све рекорде у ударању лопте. Постао је аустралијска легенда већ у својој 21. години живота. Током његове последње турнеје 1948. године, његов тим је постао познат као „Непобедиви" (The Invincibles), јер нису изгубили ниједну утакмицу коју су одиграли против Енглеске.

Уметности

У Аустралији постоји живахна уметничка сцена у коју су укључене и културне традиције Абориџина и острвљана Торесовог мореуза. Аустралијски ликовни и извођачки уметници, укључујући уметнике у области филма, сликарства, позоришта, музике и плеса, су предмет дивљења и у Аустралији и у иностранству.

Књижевност

Аустралија има богату књижевну традицију. Књижевна традиција је почела са причама аустралијских Абориџина и острвљана Торесовог мореуза која се наставила усменим преношењем прича осуђеника који су стигли крајем 18. века.

Већи део ране писмене књижевности је о аустралијском „бушу" (шумским пределима) и тешком животу у таквом суровом окружењу. Писци као што су Хенри Лосон (Henry Lawson) и Мајлс Френклин (Miles Franklin) писали су поезију и приче о „бушу" и аустралијском начину живота.

Аустралијски романописац Петрик Вајт (Patrick White) добио је Нобелову награду за књижевност 1973. године. Други популарни аустралијски романописци новијег времена су Питер Кери (Peter Carey), Колин Мекалог (Colleen McCullough), Сели Морган (Sally Morgan), Тим Винтон (Tim Winton), Том Кенили (Tom Keneally) и Брајс Кортни (Bryce Courtenay).

Џудит Рајт (Judith Wright) (1915–2000)

Џудит Рајт је била изванредна песникиња, конзерватор и активиста за права Абориџина. Она је у својој поезији изражавала љубав према Аустралији и њеним људима. Добила је многе награде, укључујући и „Награду Енциклопедије Британике" за књижевност и „Краљичину златну медаљу за поезију". Била је и члан Комитета за очување природе и Комитета за постизање споразума са Абориџинима.

Џудит Рајт се памти по томе што је била изванредна песникиња и што је унапређивала аустралијску књижевност и залагала се за социјалне и еколошке реформе.

Позориште и филм

Аустралијски позоришни комади, филмови и филмски стваралаци су признати и у Аустралији и у иностранству. Аустралијски глумци, као што су Кејт Бланчет (Cate Blanchett), Џефри Раш (Geoffrey Rush), Никол Кидман (Nicole Kidman) и Хју Џекмен (Hugh Jackman) и режисери, као што су Питер Вир (Peter Weir) и Без Лурман (Baz Luhrmann) освојили су бројне међународне награде за изврсне филмове.

Ликовна уметност

Најпознатија дела аустралијске ликовне уметности су знамените слике урођеника и слике шумских предела сликара 19. века, као што су Том Робертс (Tom Roberts), Фредерик Мекабин (Frederick McCubbin) и Артур Стритон (Arthur Streeton). Средином 20. века, уметници као што су Расел Драјсдејл (Russell Drysdale) и Сидни Нолан (Sidney Nolan) сликали су пределе у унутрашњости земље смелим комбинацијама боја. У новије време Брет Вајтли (Brett Whiteley) је стекао међународну славу због свог јединственог и упечатљивог стила. За делима абориџинске ликовне уметности, уметника као што су Алберт Намаџира (Albert Namatjira), Емили Кејм Кнгвареје (Emily Kame Kngwarreye), Глориа Петјаре (Gloria Petyarre), Ровер Томас (Rover Thomas) и Клифорд Посум Ћапалћари (Clifford Possum Tjapaltjarri), постоји све већа потражња и у Аустралији и у иностранству.

Музика и плес

Један чисто аустралијски звук који је одмах препознатљив је звук диџеридуа, древног аборичинског инструмента.

Аустралијанци су прихватили и истакли су се у свим жанровима музике и међународно су признати због свог доприноса класичној, кантри и рок музици.

Најпрепознатљивији аустралијски музичари су, између осталих, Кајли Миног (Kylie Minogue), Џими Барнс (Jimmy Barnes), Пол Кели (Paul Kelly), Оливиа Њутон Џон (Olivia Newton-John), Џон Фарнам (John Farnham), Ник Кејв (Nick Cave) и аборичински уметници Арчи Роч (Archie Roach), Гурумул (Gurrumul) и Џесика Мобој (Jessica Mauboy). Аустралијске групе као AC/DC и INXS су стекле обожаваоце широм света.

Аустралијски плес је цветао захваљујући напорима великих плесача и кореографа, као што су сер Роберт Хелпман (Sir Robert Helpmann), Мерил Тенкард (Meryl Tankard), Стивен Пејџ (Stephen Page) и Ли Кунксин (Li Cunxin). Плесна група Бангара (Bangarra) чији су чланови Аборичини и острвљани Торесовог мореуза је стекла националну и светску популарност захваљујући јединственом плесном стилу, звучним пејсажима, музици и дизајну.

Научна достигнућа и открића

Аустралијанци су остварили високе резултате када се ради о научним достигнућима у медицини, технологији, пољопривреди, рударству и мануфактури.

Већи број Аустралијанаца је добио Нобелову награду за открића у науци и медицини.

Успешни научници су такође добили и награду која се зове Аустралијанац/Аустралијанка године. Награда је 2005. године додељена професорки Фиони Вуд (Professor Fiona Wood), која је пронашла спреј за кожу за особе које су задобиле опекотине. Награда је 2006. године додељена професору Иану Фрејзеру (Professor Ian Frazer) који је пронашао вакцину против рака грлића материце. Награда је 2007. године додељена професору Тиму Фланерију (Professor Tim Flannery), водећем научнику у области заштите животне средине.

Професори Вуд (Professor Wood) и Фрејзер (Professor Frazer) су се доселили у Аустралију из Британије. Проналазач који је радио заједно са професором Фрејзером (Professor Frazer) био је др Џијан Жоу (Dr Jian Zhou), који се доселио из Кине и такође постао аустралијски држављанин.

Др Фиона Вуд (Dr Fiona Wood AM, рођена 1958.)

Др Вуд је једна од најиновативнијих и највише поштованих хирурга и истраживача у Аустралији. Врсан пластични и реконструктивни хирург и водећи светски стручњак за опекотине, она је пионир у истраживању и развоју технологије у тој грани медицине.

Након рада са жртвама бомбардовања на Балију 2002. године, Др Вуд је 2003. додељен орден другог степена реда Аустралије (Member of the Order of Australia). Њен допринос лечењу опекотина је био признат када је проглашена Аустралијанком године 2005.

Професор Фред Холоус (Professor Fred Hollows 1929–1993)

Професор Фред Холоус је био офталмолог (очни лекар) који је свесрдно радио да својим пацијентима чији број премашује милион у Аустралији и у земљама у развоју поврати вид. Фред Холоус је рођен на Новом Зеланду. 1965. године се доселио у Аустралију и касније постао шеф очног одељења у Сиднејској болници.

Чврсто је веровао у равноправност свих људи и помогао је да се оснује прва лекарска служба за Аборицине којих сада има много широм Аустралије.

До 1980. године, обишао је цео свет и помогао да се покрену здравствени програми за лечење очних болести у земљама у развоју. У априлу 1989. године је постао аустралијски држављанин.

Племенити рад професора Холоуса се наставља преко Фондације Фред Холоус (Fred Hollows Foundation).

Аустралијанац/Аустралијанка године

Од 1960. године, доделом награде за Аустралијанца/Аустралијанку године славе се достигнућа и допринос водећих Аустралијанаца. Свако може да предложи неког Аустралијанца, било ког звања или порекла, за ову награду.

Аустралијанци године су особе које су се истакле у свом раду и које су служиле нацији. Они нас инспиришу и постављају нам изазов да и ми дамо свој допринос у стварању боље Аустралије.

Награде се додељују и за Младог Аустралијанца/Младу Аустралијанку године, Старијег Аустралијанца/Старију Аустралијанку године и за Аустралијског локалног хероја.

Списак последњих и претходних прималаца можете да погледате на www.australianoftheyear.org.au.

Др Џејмс Муке (Dr James Muecke AM)

Очни хирург и пионир у спречавању слепила
2020. године Аустралијанац године

Др Муке је један од оснивача организације Вид за свакога (Sight For All), добротворне организације чији је циљ елиминација слепила кроз истраживања, образовање, инфраструктуру и обучавање колега у партнерским земљама.

Др Муке верује да слепило спада у област људских права и намера му је да створи свет у коме сви имају вид.

Професорка Мишел Симонс (Professor Michelle Simmons, рођена 1967.)

Професорка квантне физике
2018. Аустралијанка године

Професорка Симонс је пионир у области атомске електронике и квантног рачунања. Њен главни циљ у „свемирској трци компјутерске ере", како она то назива, је да сагради квантни компјутер који ће моћи у року од неколико минута да решава проблеме за чије решавање би иначе требало на хиљаде година. Такво откриће има потенцијал да револуционарно промени производњу лекова, прогнозирање времена, аутомобиле без возача, вештачку интелигенцију и још много тога.

2018. године, професорка Симонс је проглашена Аустралијанком године за њен рад и преданост квантној информатичкој науци. 2019. године, њој је додељен орден трећег степена реда Аустралије (Officer of the Order of Australia) као признање за њен „изузетан рад у области научне едукације, за њену водећу улогу у области квантне и атомске електронике, као и за давање примера другима".

Аустралијска валута

Илустрације на нашој валути приказују људе и симболе који су важни за Аустралију.

Особе које су изабране да буду на нашој валути су људи који су показали иницијативу и велики таленат у области социјалне реформе, науци, политици, војничким достигнућима и уметности.

Краљица Елизабета II (Queen Elizabeth II) (1926-2022)

Краљица Елизабета II је била шеф државе Аустралије. Она је била краљица Аустралије и Уједињеног Краљевства. Њен утицај је био снажан истабилизирајући фактор током њене дуге и популарне владавине.

Зграда Парламента (Parliament House) и мозаик у предворју (Forecourt Mosaic)

Шематски план зграде Парламента се заснива на плану градње и просторног уређења који је израдила управа за изградњу Парламента. Мозаик који се налази у предворју представља централну пустињу и израђен је по слици у тачкицама сликара Мајкла Нелсона Џагамаре (Michael Nelson Jagamaraca) чији је наслов „Сан посума и волабија".

Дама Мери Гилмор (Dame Mary Gilmore, 1865–1962)

Дама Мери Гилмор била је писац, новинар, песник и борац за социјалну реформу. Позната је по томе што је писала и говорила у име жена, сиромашних, Абориџина и острвљана Торесовог мореуза.

А. Б. „Бенџо" Патерсон (AB 'Banjo' Paterson, 1864–1941)

Ендру Бартон Патерсон (Andrew Barton Paterson) био је песник, писац/композитор песама и новинар. Писао је под именом „Бенџо" Патерсон и највише се памти по томе што је написао речи најпознатије народне песме у Аустралији - „Waltzing Matilda".

Велечасни Џон Флин (Reverend John Flynn, 1880–1951)

Часни Џон Флин је основао прву авионску здравствену службу на свету, Аустралијску краљевску службу летећих лекара. Он се памти по томе што је спасао многе животе тако што је здравствене услуге омогућио у забаченим крајевима Аустралије.

Мери Риби (Mary Reibey, 1777–1855)

Мери Риби је била прва пословна жена у колонији Новог Јужног Велса. Након доласка у Аустралију као осуђеник у својим тинејџерским годинама, постала је угледни водећи члан своје заједнице.

Едит Кауан (Edith Cowan, 1861–1932)

Едит Кауан је била социјални радник, политичар и феминиста. Била је прва жена која је изабрана за члана Аустралијског Парламента.

Давид Унаипон (David Unaipon, 1872–1967)

Давид Унаипон је био писац, јавни говорник и проналазач. Памти се по доприносу који је дао науци и књижевности и по томе што је побољшао животне услове Аборицина и острвљана Торесовог мореуза.

Сер Џон Монаш (Sir John Monash, 1865–1931)

Сер Џон Монаш је био инжењер, администратор и један од највећих војних команданата. Запамћен је по вођству, интелигенцији и елоквенцији.

Дама Нели Мелба (Dame Nellie Melba, 1861–1931)

Дама Нели Мелба је била сопран светског реномеа. У свету позната као „Краљица песме", била је прва аустралијска певачица која је стекла светску славу.

Национални празници и прославе

Национални празници Аустралије обележавају прославе и значајне догађаје у нашој историји након европског насељавања.

Утврђени датуми

- **Нова Година, 1. јануар,** слави се почетак нове године.
- **Дан Аустралије (Australia Day), 26. јануар,** осврт на то шта значи то бити Аустралијанац, слави се савремена Аустралија и признаје наша заједничка историја. То је годишњица доласка Прве флоте у Сиднејски залив 1788. године.
- **Дан Анзака је** годишњица искрцавања аустралијских и новозеландских трупа (ANZAC) на Галипоље у Првом светском рату. То је свечани дан када се присећамо жртви свих Аустралијанаца који су се борили и погинули у ратовима, сукобима и мировним операцијама. Такође одајемо признање свим мушкарцима и женама за њихову храброст и пожртвовање у ратовима и осврћемо се на многа различита значења рата.
- **Божић, 25. децембар** је дан када се по хришћанској традицији слави рођење Исуса Христа и деле поклони.
- **Други дан Божића (Boxing Day), 26. децембар** је део прославе Божића.

Променљиви датуми

- **Празник рада или Осмочасовни дан (Labour Day or Eight Hour Day)** слави достигнућа аустралијских радника – први осмочасовни радни дан у свету.
- **Ускрс,** обележава се хришћанска прича о смрти и ускрснућу Исуса Христа.
- **Краљев рођендан (King's Birthday),** прославља се рођење шефа аустралијске државе, Краља Чарлса III (King Charles III). Прослава се одржава другог понедељка у јуну у свакој држави и територији, осим Западне Аустралије и Квинсленда.

Други државни празници

У разним државама, територијама и градовима се славе и други државни празници. На пример, Територија главног града Аустралије слави Дан Канбере, Јужна Аустралија слави Дан волонтера, а Западна Аустралија слави Дан оснивања.

Други важни датуми (који нису државни празници)

- **Недеља хармоније (Harmony Week)** се одржава у недељи око 21. марта и слави нашу културну разноликост.
- **Дан аустралијског држављанства (Australian Citizenship Day), 17. септембар,** је дан на који славимо нашу заједничку везу коју представља аустралијско држављанство и одражава улогу коју играмо у стварању будућности наше земље.
- **Национална недеља помирења (National Reconciliation Week), од 27. маја до 3. јуна** је недеља у којој сви стремимо ка праведнијој нацији са више једнакости тако што се залажемо за јединство и међусобно поштовање.

Аустралијски народ

Аустралија је једна од најразноликијих друштава на свету. Отприлике три одсто укупног становништва се изјашњавају као Аборицини и острвљани Торесовог мореуза. Више од четвртине аустралијских становника је рођено у иностранству и они су се доселили из преко 200 земаља. Разноликост становништва значи да Аустралија има богату разноврсност језика, вера, традиција и култура.

Као члан Комонвелта нација (Commonwealth of Nations), Аустралија још увек има чврсте везе са Уједињеним Краљевством.

Народ Аустралије се поноси аустралијским држављанством које је важна спона у овом разноликом друштву. Дан аустралијског држављанства се сваке године слави 17. септембра. То је дан на који сви држављани Аустралије могу да се осврну на улогу коју играмо у изграђивању наше нације и стварању будућности наше земље.

Аустралијска економија

Аустралија има стабилну и конкурентну економију и цени своје квалификоване раднике пуне елана. Квалитет живота људи у Аустралији је један од највећих у свету.

Дик Смит (Dick Smith - рођен 1944. године)

Дик Смит је аустралијски пословни човек, авантуриста и филантроп. Богатство је стекао тргујући електронским уређајима и употребио га је за унапређење Аустралије. Основао је прехрамбену компанију само за аустралијске производе и уложио је милионе долара како би друге компаније остале у аустралијском власништву.

Добио је награду Аустралијанца године 1986. године, и освојио је награду за технолошки напредак и очување животне средине. Први је прелетео Аустралију и Тасманско море балоном. Познат је по авантуристичком духу, пословном успеху и патриотизму.

Тржиште

Стабилне и модерне финансијске институције и порески и трговински прописи у Аустралији дају људима сигурност у обављању пословних активности. Услужна индустрија, која обухвата туризам, образовање и финансијске услуге, остварује значајан део бруто домаћег производа Аустралије.

Аустралијска економска стабилност чини је атрактивном дестинацијом за улагање. Аустралијска берза је једна од највећих у азијско-пацифичком региону.

Трговина

Највећи трговински партнери Аустралије су Кина, Јапан, Сједињене Америчке Државе, Јужна Кореја, Сингапур, Индија, Нови Зеланд и Уједињено Краљевство. Аустралија највише извози угаљ, руду гвожђа, природни гас, те образовање и туристичке услуге. Економија је отворена и трговина је увек у великој мери доприносила економском напретку Аустралије.

Рударство

Аустралија је богата природним ресурсима, као што су угаљ, бакар, течни природни гас и минерални песак. За те ресурсе у свету постоји велика потражња.

Аустралија као светска чланица

Аустралија је поносна на своју улогу добре чланице глобалне заједнице. Аустралијанци то показују тако што помажу другима широм света који нису тако срећни.

Међународна помоћ и хуманитарне делатности

Међународни програм помоћи аустралијске владе помаже земљама у развоју да смање сиромаштво и да постигну одрживи развој. Ову помоћ пружамо људима и владама у нашем региону и широм света.

Аустралијанци показују огромну великодушност када се догоде катастрофе у нашој земљи или у иностранству. Такође дајемо и редовне донације земљама које имају сталне проблеме, како личне донације, тако и донације преко аустралијског програма помоћи.

2018. године, Др Ричард Херис (Dr Richard Harris) и Др Крег Челен (Dr Craig Challen) су добили награду која је друга по значају у Аустралији, а то је награда под називом Звезда храбрости (Star of Courage), као и Медаљу реда Аустралије (Medal of the Order of Australia - OAM), за напоре у спасавању 12 тинејџера и њиховог фудбалског тренера из поплављеног пећинског система у Тајланду.

Активно учествовање на међународним форумима

Аустралија је активан члан Уједињених нација (УН) од оснивања те организације 1945. године. Аустралија пружа заштиту особама које су по Конвенцији УН о избеглицама из 1951. године идентификоване као избеглице. Такође дајемо допринос мировним напорима УН и помоћ када се ради о хуманитарним акцијама и ванредним ситуацијама у земљама у развоју и ангажовани смо у великој мери у Организацији УН за образовање, науку и културу.

Аустралија је постала пуноправна чланица Организације за економску сарадњу и развој (OECD) 1971. године. OECD има за циљ побољшање економске и друштвене ситуације људи широм света, као и проширење светске трговинске размене.

Аустралија даје врло јаку подршку ближој сарадњи у азијско-пацифичком региону. Аустралија је активна чланица Азијско-пацифичког економског форума, Источноазијског самита и Форума пацифичких острва. То је удружење источноазијских нација као партнера у дијалогу, а учествујемо и на Регионалном форуму.

Др Кетрин Хамлин (Dr Catherine Hamlin AC, 1924-2020)

Др Кетрин Хамлин је била гинеколог која је позната по томе што је спасавала младе Етиопљанке од патње. Од 1959. године, Др Хамлин је радила у Адис Абеби у Етиопији пружајући помоћ женама које су на порађају добијале повреду под називом обстетрична фистула (obstetric fistula). Жене са том повредом нису у стању да контролишу физиолошке функције и као такве су биле понижаване и протериване из њихових заједница.

Др Хамлин и њен муж су у Адис Абеби основали болницу за лечење фистуле. Захваљујући њиховом напору, на хиљаде жена је могло да се врати својим кућама и живи пуним и здравим животом.

Др Хамлин је 1995. године додељен Орден аустралијског витешког реда (Companion of the Order of Australia), највеће признање у Аустралији.

Аустралијски лауреати Нобелове награде

Аустралија је позната по научним и медицинским истраживањима. Нобелову награду у тим областима су добили следећи Аустралијанци:

- Професор Вилијам Браг (William Bragg, 1862–1942) и Лоренс Браг (Lawrence Bragg, 1890–1971), физичари
  Вилијам Браг (отац) и Лоренс Браг (син) су заједнички добили Нобелову награду за физику 1915. године „за допринос у анализи кристалне структуре рендгенским зрацима".
- Сер Хауард Волтер Флори (Sir Howard Walter Florey, 1898–1968), патолог
  Рођен у Аделејду, у Јужној Аустралији, Хауард Флори је добио Нобелову награду за физиологију или медицину 1945. године (заједнички) „за откриће пеницилина и његовог лековитог дејства у лечењу разних заразних болести".
- Сер Френк Мекфарлен Бернет (Sir Frank Macfarlane Burnet, 1899–1985), медицински научник и биолог
  Рођен у Викторији, Френк Бернет је добио Нобелову награду за физиологију или медицину (заједнички) „за откриће стечене имунолошке толеранције".
- Сер Џон Еклс (Sir John Carew Eccles, 1903–97), физиолог
  Џон Еклс је рођен у Мелбурну и добио је Нобелову награду за физиологију или медицину 1963. године (заједнички) „за открића везана за јонске механизме који делују у периферним и централним деловима мембране нервне ћелије".
- Сер Бернард Кац (Sir Bernard Katz, 1911–2003), физичар и биофизичар
  Рођен у Немачкој, Бернард Кац је постао аустралијски држављанин 1941. године. Нобелову награду је добио за физиологију или медицину 1970. године за 'откриће хуморалних трансмитера у нервним терминалима и механизама за њихово чување, испуштање и деактивирање'.
- Професор Џон Корнфорт (Professor John Warcup Cornforth, 1917–2007), хемичар
  Џон Корнфорт је рођен у Сиднеју и добио је Нобелову награду за хемију 1975. године (заједнички) „за рад на стереохемији ензимски катализованих реакција".
- Професор Питер Дохерти (Professor Peter Doherty, рођен 1940.), имунолог
  Питер Дохерти је рођен у Квинсленду и добио је Нобелову награду за физиологију или медицину 1996. године (заједнички) „за открића везана за специфичност имунолошке одбране посредством ћелија".
- Професор Бари Маршал (Professor Barry Marshall, рођен 1951.), гастроентеролог и Др Робин Ворен (Doctor Robin Warren, рођен 1937.), патолог
  Бари Маршал и Робин Ворен су заједнички добили Нобелову награду за физиологију или медицину 2005. године за њихово откриће „бактерије Хеликобактер пилори и њене улоге у настанку гастритиса и пептичког улкуса".
- Професорка Елизабет Блекбурн (рођена 1948.), биолог
  Елизабет Блекбурн је рођена у Хобарту и добила је Нобелову награду за физиологију или медицину 2009. године (заједнички) „за откриће о томе како се хромозоми штите помоћу теломера и ензима теломеразе".
- Професор Брајан П. Шмит (Professor Brian P. Schmidt, рођен 1967.), астроном
  Брајан П. Шмит је добио Нобелову награду за физику 2011. године (заједнички) 'за откриће убрзане експанзије свемира кроз посматрања удаљених супернови'.

Нобелову награду за књижевност су добили следећи Аустралијанци:

- Петрик Вајт (Patrick White, 1912-90), романописац и драмски писац
  Рођен у Лондону од родитеља Аустралијанаца, Петрик Вајт је добио Нобелову награду за књижевност 1973. године „за епску и психолошку наративну уметност која је књижевности представила нови континент".

6. ДЕО

Наша аустралијска прича

Наша аустралијска прича

Многи људи и догађаји су допринели обликовању приче о Аустралији.

Абориџини и острвљани Торесовог мореуза

Први становници Аустралије су били Абориџини и острвљани Торесовог мореуза који имају најстарије непрекидне културе и традиције на свету.

Археолошка налазишта нам говоре да су абориџински народи у Аустралију дошли пре између 65.000 и 40.000 година; међутим, абориџински народи верују да су они одиграли кључну улогу у стварању прича о овој земљи и да стварање њихових прича почиње са почетком времена.

Абориџини и острвљани Торесовог мореуза имају древна веровања и традиције којима се и данас воде. Они имају нераскидиву везу са земљом која долази до изражаја у њиховим причама, уметности и плесовима.

Језици

Пре британског насељавања, Абориџини и острвљани Торесовог мореуза су користили преко 700 језика и дијалеката. Данас користе више од 100 од тих језика, иако на децу преносе мање од двадесет језика. Усмена предања урођеничких култура су веома важна јер говоре о људима и земљи.

Сањарење (Dreaming)

Сањарење је западњачки израз који се често користи да опише систем знања, веровања и ритуала који управљају животима урођеника.

Родитељи и племенске старешине деци причају приче о сањарењу. Из тих прича деца уче како се обликовала и насељавала њихова земља. Из тих прича деца такође извлаче вредне практичне поуке, као на пример, где да нађу храну у природи.

Приче о сањарењу се говоре уз музику, песме и плес. Када Абориџини и острвљани Торесовог мореуза певају и плешу, они осећају дубоку везу са својим прецима.

Рани облици абориџинске уметности били су клесање у камену или сликање на камену и цртање на земљи. У централним деловима Аустралије су се углавном стварале слике са тачкицама, круговима и специфичним културним симболима који су представљали земљу или приче из Сањарења, а у северним деловима Аустралије сликани су људи, животиње, симболи и духови.

Сањарење је и данас још увек важно за Абориџине.

Абориџинска уметност - Какаду

Први Европљани у Аустралији

Почеци европског истраживања

У 17. веку, европски истраживачи су открили делове земље коју су тада назвали „Terra Australis Incognita", непозната земља на југу. Холанђанин Вилем Јансон (Willem Janszoon) је 1606. године израдио карту западне стране полуострва Кејп Јорк (Cape York Peninsula) на крајњем северу Аустралије. Отприлике у исто то време је и Луис Ваез де Торес (Luis Vaez de Torres), капетан шпанског брода прошао кроз мореуз на северу Аустралије.

Касније, током 1600-тих година, холандски морепловци су истраживали обалу Западне Аустралије и назвали су је „Новом Холандијом" ('New Holland').

Абел Тасман (Abel Tasman) је 1642. године пронашао обалу нове земље коју је назвао„Ван Дименова Земља" (данашња Тасманија). Он је такође израдио географску карту која је обухватила више хиљада миља аустралијске обале. Његова недовршена карта Нове Холандије показује како је он веровао да је земља на северу спојена са Папуом Новом Гвинејом.

Вилијам Демпијер (William Dampier) био је први Енглез који је крочио на тло Аустралије. Он се 1684. године искрцао на северозападној обали. Земља је била сува и прашњава тако да није сматрао да је погодна за трговину или насељавање.

Карта Нове Холандије Абела Тасмана (Abel Tasman), 1644

Капетан Џејмс Кук (Captain James Cook)

Пре доласка Енглеза Џејмса Кука (James Cook) 1770. године, Европљани нису истраживали источну обалу Аустралије. Кука је послала британска влада да истражи јужни Пацифик. Он је израдио карту источне обале и свој брод ‚Endeavour' је усидрио у Ботани Беју (Botany Bay), мало јужније од места где се данас налази Сиднеј. Џејмс Кук је назвао ову земљу „Нови Јужни Велс", и заузео је у име Краља Џорџа III (King George III).

Депортовање осуђеника

Аустралија је јединствена по томе што се већина првих европских досељеника састојала од осуђеника. Након што су Сједињене Америчке Државе стекле независност, Велика Британија више није могла тамо да шаље своје осуђенике и британски затвори су били пренасељени. Велика Британија је 1786. године одлучила да пошаље неке осуђенике у своју нову колонију Нови Јужни Велс.

Прва колонија

Први гувернер колоније Новог Јужног Велса био је капетан Артур Филип (Captain Arthur Phillip). Он је безбедно довео 11 бродова из Британије на други крај света и прва флота ('First Fleet') је упловила у сиднејски залив (Sydney Cove) 26. јануара 1788. године. На годишњицу овог догађаја обележавамо Дан Аустралије сваке године.

Прве године насељавања колоније

Прве године насељавања у колонији биле су врло тешке. Гувернер Филип се постарао да људи не умру од глади тако што је одредио једнако следовање за све, укључујући ту и себе и своје официре. Његов здрав разум и одлучност су помогли да колонија преживи те прве тешке године.

Осуђеници су тешко радили у том почетном периоду насељавања. Осуђеници који су одслужили казне постајали су слободни људи и придруживали су се заједници да раде и оснују породице.

Прва флота из Британије стигла је у Сиднејски залив 1788. године

Нове могућности

Прво европско становништво се састојало углавном од Енглеза, Шкотланђана, Велшана и Ираца. Шкотланђани, Велшани и Ирци су често ратовали против Енглеза, али у Аустралији, све четири групе су врло блиско сарађивале и живеле заједно.

Осуђеници и бивши осуђеници почели су да проналазе нове могућности у колонији. Неки од тих бивших осуђеника су основали своје трговачке фирме. Други су се снашли као фармери, занатлије, власници продавница и крчми.

Каролина Чизом (Caroline Chisholm, 1808–77)

Каролина Чизом је била вођа друштвених реформи која је побољшала ситуацију неудатих жена у раним данима колонија. Каролина је дошла у Аустралију 1838. године са својим мужем, војним официром, и петоро деце. Помагала је женама које су се доселиле и живеле на улицама Сиднеја. У року од неколико година, основала је 16 хостела за жене широм колоније.

Каролина је много радила на томе да побољша живот на бродовима који су превозили људе до колонија. Она је такође покренула план за доделу зајмова сиромашним особама да би се прекинуо круг зависности и сиромаштва.

Данас, велики број школа у Аустралији носи име Каролине Чизом. Била је позната као „пријатељ досељеника" и запамћена је по неуморном раду како би помогла људима да почну нови живот.

Гувернер Меквори (Governor Macquarie)

Уз Гувернера Филипа, Гувернер Локлан Меквори (Governor Lachlan Macquarie) заузима важно месту у нашој раној историји. Он је управљао колонијом Новог Јужног Велса од 1810. до 1821. године и од ње је створио слободно насеље, а не колонију осуђеника. Побољшао је начин обрађивања земље, изградио нове путеве и јавне објекте и подстицао је истраживање Аустралије.

Гувернер Меквори је такође улагао новац у образовање и поштовао је права бивших осуђеника. Неке бивше осуђенике поставио је за судије и државне службенике.

Гувернер Меквори је запамћен у историји због позитивних промена које је извршио у колонији. Универзитет Меквори у Новом Јужном Велсу је добио име по њему.

Осуђеничко наслеђе

Постојало је мишљење да је позиција гувернера сувише моћна за једног човека, тако да је 1823. године формирано Законодавно веће Новог Јужног Велса да саветује следећег гувернера и у колонију уведе реформе.

Велика Британија је престала да шаље осуђенике у Нови Јужни Велс 1840. године, на Тасманију 1852. године и у Западну Аустралију 1868. године. Укупно је у Аустралију депортовано преко 160.000 осуђеника. Подела између бивших осуђеника и других досељеника је постепено нестајала. Од 1850-тих, колонисти су сами управљали колонијом и желели су да створе угледно друштво. Многи Аустралијанци су данас поносни на своје осуђеничко наслеђе.

Абориџини и острвљани Торесовог мореуза након европског насељавања

Процењује се да је у Аустралији пре почетка европске колонизације, 1788. године живело између 750.000 и 1,4 милиона Абориџина и острвљана Торесовог мореуза. Постојало је око 250 индивидуалних нација и преко 700 језичких група.

Када су у Аустралији почеле да се оснују колоније, британска влада није склопила уговор са Абориџинима. Британске власти су сматрале да су имале законско право да окупирају земљу.

Абориџини и острвљани Торесовог мореуза су имали своје економије и прастару везу са земљом. На земљи на којој су до тада живели по својим законима, сада су били присиљени да прихвате законе дошљака. Ти дошљаци нису били позвани и углавном нису били добродошли.

Доласком британских колониста, живот Абориџина и острвљана Торесовог мореуза се променио из корена. Колонисти су наметали нови друштвени, економски и верски поредак што је довело до изгубљених живота и отимања земље. Биле су донете и нове животиње, биљке и болести.

Првим гувернерима је речено да не наносе неправду Абориџинима, али када су се британски колонисти настанили на абориџинској земљи, многи Абориџини су били убијени. Колонисти обично нису били кажњавани за та кривична дела.

Неки абориџински народи и колонисти могли су да живе заједно у миру. Неки колонисти су запошљавали Абориџине да раде на фармама где су држали овце и стоку. Гувернер Меквори је понудио Абориџинима земљу да је обрађују и да подигну школу за абориџинску децу. Али, врло мали број Абориџина је желео да живи на исти начин као колонисти, јер није хтео да изгуби своје културне традиције.

Многи Абориџини су убијени у борбама око земље. Иако нам њихов тачан број није познат, процењује се да се ради о стотинама хиљада убијених Абориџина. Још и више Абориџина је умрло од болести које су Европљани донели у земљу. Губитак абориџинског живота је био катастрофалан.

Историјске прекретнице

Истраживање унутрашњости

У Новом Јужном Велсу нови колонисти су били суочени са великим тешкоћама. Абориџини и острвљани Торесовог мореуза су научили да се сналазе и да живе у сувом окружењу, мада су и они патили током суше.

Плаве планине (Blue Mountains) (на око 50 километара западно од Сиднеја) су представљале велики изазов раним истраживачима унутрашњости из Сиднеја. 1813. године су три човека, Грегори Блексленд, Вилијам Чарлс Вентворт и Вилијам Лосон (Gregory Blaxland, William Charles Wentworth, William Lawson) коначно успела да пређу преко планинског ланца. Пут и железничка пруга преко Плавих планина још увек иду правцем којим су се они кретали.

Са друге стране ових планина, истраживачи су открили отворена пространства погодна за гајење оваца и стоке. Нешто даље у унутрашњости наишли су на сушну земљу и пустињу.

Европски истраживачи су имали проблема да нађу воду и нису могли да носе довољно хране да би преживели. Лудвиг Лајкарт (Ludwig Lieichhardt), истраживач немачког порекла, нестао је 1848. године приликом покушаја да пређе континент са истока на запад.

Роберт Охара Бурк и Вилијам Џон Вилс (Robert O'Hara Burke, William John Wills) су 1860. године кренули из Мелбурна да пређу Аустралију од југа до севера. Предводили су велику експедицију, али пут је био врло тежак. Бурк и Вилс нису имали искуства у таквим пределима. Стручну помоћ су добили од абориџинског народа Јандруванда (Yandruwandha), али су оба истраживача умрла у повратку. Иако нису успели да заврше експедицију, њихова прича се памти кроз уметност и књижевност. То је трагичан пример суровости наше земље.

Колонисти и први насељеници

Чак и када су дошли до добре земље, живот колониста је био врло тежак. После поплава или суша, колонисти су често све изгубили и фармери су морали да почињу изнова. Али, људи се нису предавали и наставили су да се боре. Израз „Aussie battler" (аустралијски борац) представља борбени дух и способност брзог опоравка Аустралијанаца. Пионирима се одаје поштовање за храброст коју су показали у тим тешким временима. Жене су често морале да воде посао или одржавају фарму док су мужеви били одсутни или су можда умрли.

Аустралијски дух другарства је настао током ових првих сурових година. Тај дух је био јак међу радницима који су путовали по унутрашњости и шишали овце и гонили стоку. Колонисти су такође помагали једни другима у тешким ситуацијама. Ова традиција је још увек део аустралијског живота.

Златна грозница

Откриће злата у Новом Јужном Велсу почетком 1851. године је описано као „откриће које је променило нацију". Убрзо после тога, злато је откривено и у новој независној колонији Викторији.

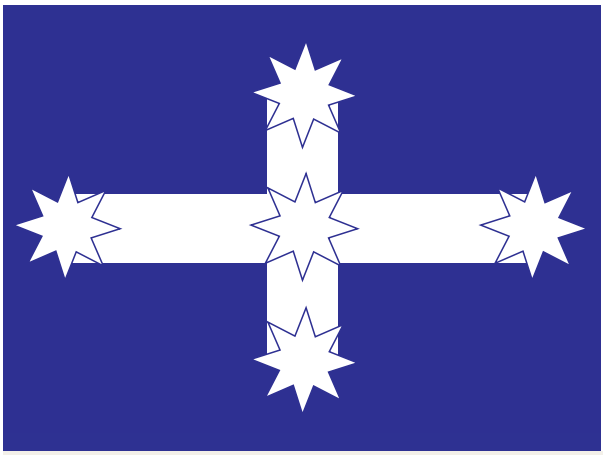
До краја 1852. године, 90.000 људи је допутовало у Викторију из свих крајева Аустралије и света да тражи злато.

Побуна Еурека (Eureka) је остала у сећању као велики демократски покрет у историји Аустралије. Владине трупе су поступале врло грубо са копачима злата приликом наплате дозволе за копање злата. На дан 11. новембра 1854. године, око 10.000 људи се окупило на Бејкери Хилу (Bakery Hill) у Баларату (Ballarat) да усвоји повељу о основним демократским правима укључујући и укидање скупих дозвола за копање злата и увођење гласања за представнике у викторијском Парламенту.

Након побуне је саграђена палисада под називом 'Eureka Stockade' на коповима злата Еурека. Ту су се побуњеници заклели на заставу побуњеника (са Јужним крстом) да ће стајати раме уз раме и борити се да одбране своја права и слободе. Државни службеници су 3. децембра 1854. ујутро послали војнике да нападну утврђење. Након кратке битке, копачи злата су били савладани и око 30 копача је погинуло.

Када су вође побуњеника изведене пред суд и оптужене за велеиздају, ниједна порота није хтела да их осуди. Краљевска комисија је установила да је кривица била владина и многи захтеви копача били су испуњени укључујући и њихов захтев да имају политичког представника. У року од годину дана, Питер Лејлор (Peter Lalor), вођа побуњеника, постао је члан Парламента Викторије.

Након више година, побуна Еурека је постала симбол протеста и наше вере у равноправан третман.

Застава Еурека

Златна грозница је на многе начине променила Аустралију. Током златне грознице, укупно не-аборицинско становништво Аустралије је порасло са 430.000 1851. године, на 1,7 милиона 1871. године. Прва железница и телеграф су изграђени 1850-тих да би се повезало растуће становништво.

Огромне залихе злата су откривене у свим колонијама осим Јужне Аустралије. Економија је цветала и злато је надмашило вуну као највреднији извозни артикал Аустралије. Око 1890. године, Аустралија је имала један од највиших животних стандарда на свету.

Бесправни насељеници и фармери

Првих дана после оснивања колонија, људи познати као „бесправни насељеници" (squatters) запосели су огромне површине земље да би је обрађивали. Иако нису плаћали за ту земљу, бесправни насељеници су је сматрали својом. Када је прошло време прве златне грознице, влада је имала муке да ту земљу поврати од бесправних насељеника.

Влада је током 1860-тих година желела да прода земљу коју су запосели бесправни насељеници радницима и њиховим породицама да би је они обрађивали. Међутим, бесправни насељеници су покушали да задрже што више земље.

Док се није изградила железница, нови фармери су били далеко од пијаца у суровим условима. Могућност високе зараде у градовима је увек чинила живот на фарми и рад за малу плату неатрактивним.

Аустралијска традиција проналажења пољопривредних машина за лакше обрађивање земље је почела у Јужној Аустралији. На пример, плуг за крчење пањева (1870-тих), омогућио је лако чишћење земље за потребе пољопривреде.

Себе 1800-тих

Почетком 1800-тих, енглески, шкотски, велшански и ирски колонисти су чинили главне групе у колонијама. Многи видови разоноде, културне активности и верски обреди у Аустралији су били исти као и у Великој Британији. Постојале су и мање групе досељеника из Европе и Азије. Досељеници из Европе 1800-тих били су Италијани, Грци, Пољаци, Малтежани и Руси, као и Французи који су радили у винској индустрији. То су углавном били млади људи који су трагали за послом и богатством или морнари који су побегли са својих бродова.

Кинески досељеници су почели да стижу у Аустралију после 1842. године и њихов број је порастао када су се открила налазишта злата. Због тога је на златним пољима дошло до затегнутих односа између људи различитих раса који су понекад доводили до избијања нереда уперених против Кинеза, као они који су избили у Бендигу (Bendigo) 1854. године. Расне тензије су биле повод за прва ограничења имиграције у Викторији 1855. године и у Новом Јужном Велсу 1861. године.

По завршетку златне грознице 1850-тих година, већина Кинеза се вратила својим кућама. Од оних који су остали били су повртлари који су снабдевали преко потребно свеже воће и поврће у крајевима где је вода била оскудна.

Од 1860-тих, људи из Ирана, Египта и Турске почели су да организују превоз камилама, тзв. „возове камила" - „camel trains" кроз унутрашњост Аустралије. Уз индијске камиларе, све су их у најширем смислу речи звали „Авганистанцима", углавном због сличног начина одевања и исте исламске вере. Ови камилари се сматрају „првим истраживачима унутрашњости".

Индијци и становници пацифичких острва су радили у производњи шећера и на узгоју банана у Квинсленду, често за врло малу плату и у врло лошим условима.

Од 1880-тих, радници из Либана су почели да долазе у Аустралију. Многи Либанци су радили у текстилној и одевној индустрији и либанске породице су постале власници већине текстилних продавница у унутрашњости Аустралије.

Камилари „Авганистанци" у унутрашњости Аустралије

Абориџински резервати

Пошто су се завршиле прве борбе око земље између Абориџина и колониста, Абориџини су наставили да живе на маргинама друштва. Неки су радили на удаљеним фармама оваца и говеда за врло мале плате које се често нису ни исплаћивале. Колонијалне власти су направиле резервате где су Абориџини могли да живе, али у тим резерватима није било могућности за њихов традиционални начин живота. На пример, нису могли да лове и сакупљају плодове по жељи.

Крајем 1800-тих, колонијалне власти су одузеле права Абориџинима и острвљанима Торесовог мореуза. Одређивале су где Абориџини и острвљани Торесовог мореуза могу да живе и са ким могу да ступају у брак. Многу децу Абориџина и острвљана Торесовог мореуза су одузели од њихових родитеља и послали их у породице белаца или државна сиротишта. Таква политика се водила све до средине 20. века. Питање ових „украдених генерација" ('stolen generations') је и даље узрок дубоке туге за многе Абориџине и острвљане Торесовог мореуза, као и за друге грађане Аустралије, те је 2008. године у Аустралијском Парламенту упућено национално извињење за то.

Право гласа

„Суфражеткиње" је назив који се користио широм света за жене које су се бориле да добију право гласа на изборима. Током 1880-тих и 1890-тих, свака колонија је имала најмање једно удружење које се борило за право гласа жена. Суфражеткиње су прикупљале на хиљаде потписа на петицијама које су затим предавале колонијалним парламентима.

Жене у Јужној Аустралији су се изборile за право гласа и кандидовања за Парламент 1895. године. У Западној Аустралији су се жене изборile за право гласа 1899. године.

1902. године, Аустралија је била прва земља која је женама дала и право гласа и право да се кандидују за Парламент. Абориџини и острвљани Торесовог мореуза нису имали право гласа све до 1962. године.

1923. године је Едит Коан (Edith Cowan) постала прва жена члан парламента, када је била изабрана за члана Парламента Западне Аустралије. 1943. године је Енид Лајонс (Enid Lyons) била прва жена која је изабрана за члана Аустралијског Парламента.

Кетрин Спенс (Catherine Spence, 1825–1910)

Кетрин Спенс је била списатељица, проповедница, феминисткиња и суфражеткиња. Доселила се из Шкотске и писала уџбенике и награђене романе о животу у Аустралији.

Она је помогла да се оснује организација за помоћ бескућној деци и пружала је помоћ новим дечјим вртићима и државним средњим школама за девојке.

Кетрин је била прва жена која се кандидовала за парламент. Иако је добила много гласова, није освојила место у парламенту. 1891. године је постала потпредседница Лиге за право гласа жена Јужне Аустралије (Women's Suffrage League of South Australia).

Кетрин Спенс је симбол онога што жене могу да постигну, чак и у временима ограничене слободе.

Федерација

Иако су се колоније одвојено развијале, до краја 19. века се развио одређени осећај припадности заједничкој нацији.

Крајем 19. века, два пута се покушало да се уједине колоније. 1889. године, Сер Хенри Паркс (Sir Henry Parkes) је позвао на формирање јаке нове нације. Аустралазијска конференција о федерацији одржана је 1890. године на којој се расправљало о стварању аустралијске федерације.

1893. године, након извесних застоја, покрет за стварање федерације се убрзао. Бирачи су изабрали чланове за следећу уставну конвенцију. Бирачи су гласали на два референдума за прихватање новог Аустралијског Устава.

Британска влада се сагласила са тим да Аустралија може сама да управља својом земљом. 1. јануара 1901. године је Едмунд Бартон (Edmund Barton) који је предводио покрет за стварање федерације у Новом Јужном Велсу, постао први Премијер Аустралије. Његова влада је положила заклетву пред огромним скупом људи у сиднејском Сентенијал парку (Centennial Park).

Аустралија је тако постала нација у оквиру Британске империје. Све до 1931. године није могла потпуно да преузме власт над одбраном и спољним пословима. Све до доношења Закона о аустралијском држављанству 1948. године, Аустралијанци су били британски, а не аустралијски држављани. Иако је ојачао осећај националног поноса, људи су још увек имали јак осећај да су Британци.

Дан федерације, Бризбен 1901.

Едит Кауан (Edith Cowan, 1861–1932)

Едит Кауан је прва жена која је изабрана за Аустралијски парламент и чија слика се налази на аустралијској новчаници од педесет долара.

Едит је била активни члан суфражетског покрета (поборница за женско право гласа), као и водећи заговорник државног образовања и права деце. Едит је постављена за судију 1915. године, а за мировног судију 1920. 1921. године, Едит је изабрана за законодавну скупштину Западне Аустралије као члан Националне странке.

Настанак политичких странака

До 1880-тих, радници у Аустралији су створили јаке синдикате. За време економске депресије и суше, синдикати су организовали штрајкове да заштите плате и радне услове.

1891. године, ти радници су основали политичку странку, Лабуристичку (Радничку) странку (Labor Party). Главни задатак Лабуристичке странке је био да се повећају плате и побољшају радни услови. Средња класа је живела удобније, али је ипак имала разумевања за ситуацију у којој су се налазили радници. Званични одбори су формирани да одређују плате и спречавају штрајкове. 1907. године, Савезни суд за помирење и арбитражу (Commonwealth Court of Conciliation and Arbitration) је одредио минималну плату од које су, радник, његова жена и троје деце могли једноставно, али ипак релативно удобно да живе.

1910. године је основана прва Либерална странка (Liberal Party). Та странка је често мењала назив, између осталог звала се Националистичка странка (Nationalist Party) и Уједињена аустралијска странка (United Australia Party). 1944. године, Роберт Мензис (Robert Menzies) је основао Либералну странку каква је и дан данас, а затим је постао Председник аустралијске владе и на тој позицији је остао најдуже од свих председника владе.

После Првог светског рата, основана је Земаљска странка (Country Party) да се бори за права фармера. Данас је позната као Национална странка (National Party) и обично је у коалицији са Либералном странком.

Закон о ограничењу имиграције из 1901.

Политика која је позната као „Аустралија за белце" (White Australia policy) постала је закон након ступања на снагу Закона о ограничењу имиграције који је усвојен у децембру 1901. године. Овај закон је досељеницима ограничио могућност рада у Аустралији, а ограничио је и досељавање особа које нису белци.

Сви они који нису били пореклом Европљани морали су да полажу испит/диктат од 50 речи на једном од европских језика. Чланови Кинеске привредне коморе, адвокат Вилијам Ах Кет (William Ah Ket) и водећи кинески пословни људи јавно су протестовали против тога, али нису успели да промене закон.

Досељеници из Европе су преовлађивали у новонасталом аустралијском савезу. Међутим, културни доприноси Кинеза, Индијаца, становника пацифичких острва и људи са Блиског истока су већ постали саставни део аустралијског друштвеног идентитета.

Доротеа Мекелар (Dorothea Mackellar, 1885–1968)

Доротеа Мекелар је песникиња која је најпознатија по песми Моја земља која је први пут објављена 1908. године и у којој је овековечен стих „Ја волим сунцем опржену земљу". Њена поезија се сматра изворном поезијом буша за коју је инспирацију налазила на фармама њеног брата, у близини места Ганеда у Североисточном Новом Јужном Велсу.

1968. године, Доротеи је додељен орден трећег степена реда Британске империје (Officer of the Order of the British Empire) за њен допринос аустралијској књижевности.

Први светски рат (1914–1918)

Осим неких мањих борби које су вођене између колониста и Аборицина, Аустралија је увек била изузетно мирна земља. Није било ни грађанских ратова ни револуција.

Многе генерације Аустралијанаца су остале врло лојалне Британској империји.

Као европска испостава близу Азије, Аустралија се осећала рањивом, нарочито када је Јапан постао велика сила. Аустралија се за одбрану ослањала на Британску империју и њену поморску силу. Аустралија је учествовала у оба светска рата да би Британска империја остала јака и да би се заштитила Аустралија.

Аустралијски војници су ушли у Први светски рат 1915. године, нападом на савезника Немачке - Турску. Аустралијанци и Новозеланђани су добили задатак да нападну одређени део Галипољског полуострва.

Искрцали су их на погрешном месту тако да су морали да се пењу уз стрме литице док су на њих пуцали турски војници. Некако су успели да се испењу уз литице и да се укопају, мада је велики број младића погинуо. Аустралијанци код куће су били веома поносни на храброст Анзака.

После Галипоља, аустралијске снаге су се борile на Западном фронту у Француској. Ту су добили име „копачи" (diggers) због тога што су много времена проводили копајући и поправљајући ровове. Под вођством команданта, генерала Џона Монаша (General Sir John Monash), аустралијски копачи су однели велике победе у последњим биткама против Немачке и освојили трајну захвалност Француза којима су помагали.

Аустралијски војници (мушкарци и жене) су се такође борили на Блиском истоку, учествујући у одбрани Суецког канала и савезничком освајању Синајског полуострва и Палестине.

Симпсон и његов магарац – Џон Симпсон Киркпатрик (John Simpson Kirkpatrick) (1892 – 1915)

Војник Џон Симпсон је служио на Галипољу у санитетском батаљону као носач носила. Носила је било тешко носити преко брда и долина. Супротно војним наређењима, он је користио магарца по имену Дафи (Duffy) за пребацивање рањеника на безбедно место.

Симпсон и његов магарац су данонoћно и из сата у сат ризиковали своје животе на путу од бојишта до логора на плажи.

Војник Џон Симпсон је стигао на Галипоље 25. априла 1915. године. Погинуо је четири недеље касније од непријатељске ватре. Други војници који су се налазили у логору на плажи су тужно и без речи посматрали магарца Дафија како са рањеником на леђима каска према плажи без свог младог господара. Џон Симпсон Киркпатрик је аустралијска легенда.

Легенда Анзака

Традиција Анзак је настала на полуострву Галипољу у Турској.

Искрцавање на Галипољу 25. априла 1915. је обележило почетак кампање која је трајала осам месеци и током које је рањено више од 26.000 Аустралијанаца, укључујући и преко 8000 погинулих или преминулих од рана или болести. Храброст и борбени дух оних који су се борили на полуострву Галипољу су прерасли у легенду, тако да је реч „Анзак" ушла у аустралијски и новозеландски речник.

25. априла 1916. године су Аустралија, Нови Зеланд, Енглеска и трупе у Египту обележиле прву годишњицу искрцавања. Од тада се 25. април зове Даном Анзака.

Почетком 1920-тих година, прославе Дана Анзака су се одржавале широм Аустралије, а државе су прогласиле Дан Анзака за државни празник. У главним градовима су подигнути велики ратни споменици, док споменици и у већим и у мањим градовима широм земље одају почаст младићима и девојкама који су погинули у том и у каснијим сукобима.

Дан Анзака је дан на који се одаје почаст свима који су учествовали у ратовима, сукобима и мировним операцијама за њихово другарство, истрајност и у најтежим околностима и жртве које су поднели за нашу будућност. То је такође дан за осврт на многа различита значења рата.

Данас се комеморација Дана Анзака одржава у Аустралији и широм света. Аустралијски војници који су се вратили из ратова, мировних операција и ратни ветерани из других земаља поносно марширају на парадама поводом Дана Анзака.

Велика депресија (The Great Depression, 1929–32)

Велика депресија је била време огромних тешкоћа за људе у Аустралији. Почела је истовремено када се догодио и колапс берзе у Њујорку, у октобру 1929. Други фактори који су допринели депресији у Аустралији укључују пад цена аустралијске робе и индустријске немире услед отпуштања радника и смањења плата. До средине 1932. године, скоро 32 одсто Аустралијанаца је остало без посла.

Депресија је разорно деловала на аустралијско друштво. Без посла и редовног прихода, многи људи су изгубили и своје куће. Били су приморани да живе у привременим склоништима без грејања и основних санитарних услова. Неки очеви су напустили своје породице или су се одали алкохолу. Многа деца из радничких породица су напустила школу са 13 или 14 година. Многе жене су радиле обичне послове и саме се бринуле о својој деци и својим домовима.

У време које је претходило депресији, аустралијска влада није имала израђен основни план помоћи за незапослене. Осим добротворних и неких приватних организација, сиромашни су морали да се ослањају на пројекте јавних радова и пројекте за незапослене. Економија је почела да се опоравља 1932. године, али, у многим случајевима, штета коју су претрпеле многе породице није могла да се надокнади.

Током Велике депресије, до изражаја је дошла улога аустралијских добротворних организација и волонтера.

Народна кухиња за време Велике депресије

Сер Чарлс Кингсфорд Смит (Sir Charles Kingsford Smith) (1897–1935)

Сер Чарлс Кингсфорд Смит је био један од првих аустралијских авијатичара. За време Првог светског рата, он се борио на Галипољу и летео је у саставу Британског краљевског летећег корпуса.

Његов највећи успех је било прво прелетање Тихог океана од Калифорније до Квинсленда 1928. године. Када је његов авион, Јужни крст, слетео у Аустралију, дочекало га је 25.000 обожавалаца који су дошли да бодре свог хероја „Смитија" (Smithy). 1932. године, постао је витез за свој допринос авијацији.

Нажалост, 1935. године се током лета од Енглеске до Аустралије његов авион срушио и никада није пронађен.

Сер Чарлса Кингсфорда Смита су звали најбољим авијатичарем света и запамћен је по томе што је за време депресије постао истински аустралијски херој и узор људима.

Други светски рат (1939–45)

У Другом светском рату, Аустралијанци су се борили на страни савезника против Немачке у Европи, у области Медитеранског мора и у Северној Африци. Они су се такође борили и против Јапана у Југоисточној Азији и Пацифику.

У пустињама северне Африке, аустралијске трупе су одолевале дуготрајној немачкој и италијанској опсади у градићу Тобруку, последњем упоришту против немачког марша на Египат. Током осам дугих месеци, ти мушкарци (углавном Аустралијанци) су одбијали жестоке нападе у суровим условима, живећи у пећинама и процепима. Њихова одлучност, храброст и хумор у комбинацији са агресивним тактикама њихових заповедника су им били извор инспирације и током најцрњих ратних дана. Као такви су стекли вечну славу и прозвани су „пацовима Тобрука" ('Rats of Tobruk').

1941. године је Јапан започео рат у Пацифику. Аустралијски мушкарци и жене су кренули у одбрану Папуе Нове Гвинеје. Овај огроман задатак су добили обични војници и млади регрути који нису били довољно обучени. Са непријатељем су се борили у џунгли, дуж стрме и блатњаве стазе познате под именом Кокода (Kokoda Track). Аустралијске трупе су зауставиле напредовање Јапанаца. Као и залив Анзака на Галипољу, и стаза Кокода је постала место ходочашћа за неке Аустралијанце.

Папуански носач помаже рањеном војнику на стази Кокода

1942. године, Јапанци су освојили британску базу у Сингапуру. Међу заробљенима је било и око 15.000 аустралијских војника које су одвели да раде на изградњи пруге између Тајланда и Бурме. Током изградње пруге, Јапанци су сурово поступали са многим Аустралијанцима. Иако су аустралијски ратни заробљеници урадили све што су могли да помогну једни другима, више од 2700 аустралијских ратних заробљеника је ту умрло.

Сер Едвард „Вири" Данлоп (Sir Edward 'Weary' Dunlop) (1907-93)

Сер Едвард „Вири" Данлоп је био храбар и брижан хирург и аустралијски ратни херој. Јапанци су га заробили у Другом светском рату и одвели у Бурму да ради на изградњи пруге између Тајланда и Бурме. Тај посао је био врло мукотрпан.

Као командант, Вири је стајао у одбрану својих људи, а као хирург, проводио је много времена лечећи их. У кампу су га подвргавали тортури, али пркосно је наставио да ради.

1969. године је добио витешку титулу за допринос медицини. Када је умро, више од 10.000 људи је изашло на улице Мелбурна да види државну сахрану хероја кога су звали „Хирург пруге"' (Surgeon of the Railway).

Други сукоби

Убрзо након Другог светског рата, између 1950. и 1953. године, аустралијске оружане снаге су послате у склопу мултинационалних снага Уједињених нација да бране Јужну Кореју од комунистичких снага севера.

Ускоро после тога, Аустралија се придружила Сједињеним Америчким Државама у подршци владе Јужног Вијетнама против комунистичких снага које су хтеле поново да уједине земљу. Вијетнамски рат остаје највећи оружани сукоб у коме је Аустралија учествовала после Другог светског рата. Тај рат је трајао од 1962. до 1973. године и у то време је био и најдужи рат у коме је Аустралија учествовала. Учешће у том рату је изазвало контраверзне реакције. Многи Аустралијанци су протестовали против њега на улицама Аустралије, а нарочито против регрутовања аустралијских младића.

Аустралијске одбрамбене снаге су учествовале и у сукобима у Источном Тимору, Ираку, Судану и Авганистану, као и у мировним операцијама под окриљем Уједињених Нација у многим деловима света, укључујући Африку, Блиски исток и азијско-пацифички регион.

Дан сећања

Као и прослава Дана Анзака, Дан сећања је дан када Аустралијанци одају пошту онима који су се борили и погинули у рату. Сваке године 11. новембра (11. месец) у 11 сати Аустралијанци ћутањем одају пошту свима онима који су се жртвовали и погинули или патили у ратовима и сукобима, као и свима онима који су учествовали у тим ратовима. На тај дан носимо црвени цвет мака.

Досељавање почетком 1900-тих

У периоду између Првог и Другог светског рата, рестриктивне мере за улазак у Аустралију су и даље биле на снази. Али, и даље је растао број људи који су се досељавали, нарочито мушкараца из јужне Европе. Они су са собом донели многе вештине, образовање и своје културне вредности. Они су помогли да се развије рурална индустрија у Аустралији и изграде путеви и пруге. Стручни италијански клесари су дали значајан допринос изградњи јавних зграда и резиденција.

Долазак европских досељеника у Аустралију

Крајем 1930-тих, јеврејске избеглице су почеле да долазе из Европе. Бежали су од опасности коју је представљала нацистичка Немачка. Долазили су из Немачке, Аустрије, Чехословачке, Мађарске и Пољске. Многи од њих су били високо образовани и у великој мери су допринели економији и културном животу Аустралије.

Око 18.000 италијанских војника заробљених у Другом светском рату било је смештено у ратним логорима у Аустралији. У логорима су били кратко време али се са њима праведно поступало и многи су научили нешто о овој земљи и њеним људима. После рата, многи су се вратили у Аустралију као досељеници.

Послератне избеглице

После рата, Аустралија је радо примала досељенике из других европских земаља како би повећала број становника. Више милиона људи је побегло из нацистичке Немачке или није могло да се врати у своје домовине које су у то време биле под окупацијом совјетске Русије. Око 170.000 ових расељених особа је примљено у Аустралију да почне нови живот.

У Аустралији је такође владала велика несташица радне снаге. Тадашња аустралијска влада је сматрала да је раст становништва неопходан за будућност земље. Здрави и одрасли мигранти испод 45 година старости су могли да дођу у Аустралију за 10 фунти, а њихова деца су могла бесплатно да путују. Али, још увек су се примали само мигранти из Уједињеног Краљевства или европских земаља.

Хидроелектрични пројекат у Снежним планинама

1949. године, влада је започела рад на пројекту великих размера по коме би се вода из Снежне реке (Snowy River) хватала пре него што се слије у море у источној Викторији. Ток реке је скренут ка унутрашњости за наводњавање и производњу електричне енергије. То је био масивни пројекат за чије остварење је било потребно 25 година.

То је највећи инжењерски пројекат у Аустралији. Такође је то један од највећих хидроелектричних пројеката на свету и препознат је као једно од савремених грађевинских чуда света.

Хидроелектрични пројекат у Снежним планинама се налази у Националном парку Кошћушко (Kosciuszko National Park), у Новом Јужном Велсу (New South Wales). Пројекат се састоји од 16 великих брана, седам електрана, црпне станице и 225 километара тунела, цеви и водовода. Већина инфраструктуре се налази испод земље.

Помоћу овог пројекта се снабдевају пољопривредна газдинства у унутрашњости Новог Јужног Велса и Викторије која без воде не могу. Електране, као саставни део овог пројекта, такође производе до 10 одсто укупне електричне енергије Новог Јужног Велса.

Рад на пројекту је почео 1949. године, а завршен је 1974. године. Преко 100.000 људи из више од 30 земаља је радило на овом пројекту. Седамдесет одсто радника на овом пројекту су били досељеници. По завршетку пројекта, већина европских радника је остала да живи у Аустралији, и даље дајући вредан допринос аустралијском мултикултурном друштву.

Хидроелектрични систем у Снежним планинама је важан симбол аустралијског идентитета као независне, мултикултурне и богате земље.

Однос према Аборицинима и острвљанима Торесовог мореуза

Политика аустралијске владе према Аборицинима и острвљанима Торесовог мореуза је 1940-тих и 1950-тих година била политика асимилације. То је значило да је Аборицинима и острвљанима Торесовог мореуза било речено да морају да живе исто као и становништво које није урођеничког порекла. Ова политика није успела, јер ти народи нису хтели да се одрекну своје традиционалне културе.

Ова политика се 1960-тих година променила у правцу интеграције. Већина мушкараца у Аустралији је стекла право гласа 1850-тих, али до 1962. године нису сви урођеници имали право гласа по савезном закону. У оквиру интеграције, Аборицини су добили грађанске слободе, али се од њих још увек очекивало да се прилагоде култури Аустралијанаца који нису урођеничког порекла.

1967. године, више од 90 одсто Аустралијанаца је гласало са „Да" на историјском референдуму којим су се и Аборицини и острвљани Торесовог мореуза почели пописивати приликом пописа становништва и домаћинстава који се у Аустралији одржавао сваких пет година. Референдум је показао да је велика већина Аустралијанаца у то време сматрала да се Аборицинима и острвљанима Торесовог мореуза морају дати иста права као и свим другим људима.

То проширење друштвених вредности и жестоки протести Аборицина су довели до увођења самоопредељења као кључног водећег принципа приликом доношења политике у односу на Аборицине и острвљане Торесовог мореуза. Влада је признала важност доношења одлука од стране Аборицина и острвљана Торесовог мореуза о свом политичком, економском, друштвеном и културном развоју.

Протести око права власништва над земљом су скренули пажњу јавности 1960-тих приликом штрајка племена Гуринђи (Gurindji Strike) у Вејв Хилу (Wave Hill) у Северној Територији. Аборицински чувари стоке, под вођством Винсента Лингијарија (Vincent Lingiari) напустили су своја радна места на сточарској фарми да би протестовали због малих плата и лоших радних услова. Њихови поступци су подстакли Едија Мабоа (Eddie Mabo) и друге да се боре за право власништва урођеника над земљом.

По Закону о праву власништва Аборицина над земљом (Северна Територија) из 1976. године, Аборицинима је додељена земља у унутрашњости Аустралије. Почетком 1990-тих, одлуком Врховног суда у случају Мабо и *Законом о праву власништва урођеника над земљом из 1993. године*, признато је да Аборицини и острвљани Торесовог мореуза имају право власништва над земљом на основу њихових традиционалних закона и обичаја.

Спорови око традиционалних власника земље се воде око све већих делова Аустралије. На тим подручјима се још увек одржавају облици традиционалног друштва.

У мају 1997. године, у Аустралијском Парламенту је поднет извештај под називом „Bringing them home" (Враћамо их кући). Извештај је био резултат истраге случајева одузимања великог броја деце од породица Аборицина и острвљана Торесовог мореуза. Деца су касније постала позната као „Украдене генерације". Резултат тог извештаја је била подршка коју је дало више хиљада Аустралијанаца својим сународницима урођеничког порекла када су заједно марширали на првом националном „Дану извињења" 1998. године.

Национално извињење украденим генерацијама (2008.)

13. фебруара 2008. године, Председник аустралијске владе се, говорећи у Аустралијском Парламенту у име свих Аустралијанаца, у име целе нације извинио Украденим генерацијама. Премијер се извинио због начина поступања са Аборицинима и острвљанима Торесовог мореуза, а нарочито због начина на који су деца Аборицина и острвљана Торесовог мореуза одузимана од њихових родитеља.

Говор су преносиле телевизијске и радио станице. Више хиљада Аустралијанаца се окупило на јавним и радним местима да чују говор и извињење. У говору су се званично навеле причињене неправде и дало извињење због наношења тих неправди. Ово је био важан корак ка лечењу рана Аборицина и острвљана Торесовог мореуза и обавеза да се ове неправде никада више не понове. Извињење је представљало важан корак напред за све Аустралијанце.

Порука исписана на небу изнад Сиднеја каже: „Извините"

Данас се непроцењиви допринос Абориџина и острвљана Торесовог мореуза аустралијском идентитету увелико признаје и слави. Многи Абориџини и острвљани Торесовог мореуза заузимају руководеће положаје у свим сферама аустралијског друштва, укључујући правосуђе, политику, уметности и спортове.

Алберт Наматјира (Albert Namatjira, 1902–59)

Алберт Наматјира је био аустралијски ликовни уметник који је започео потпуно нови сликарски правац у сликању аустралијских пејсажа. Као припадник абориџинског народа Арернте, Алберт је испољавао природни таленат за сликање. Упркос врло ограниченој формалној обуци, његови акварели аустралијских пејсажа су били врло популарни и врло брзо су се продавали.

Он и његова супруга су били први Абориџини у Аустралији којима је било дозвољено да постану држављани. То је значило да су могли да гласају, да одлазе у хотеле и да саграде кућу где год су желели. Албертово аустралијско држављанство је указало на чињеницу да други Абориџини нису имали иста та права.

Његов живот је показао Аустралијанцима који нису били урођеничког порекла неправду расистичких закона и допринео је променама које су утицале на то да се уведу промене за Абориџине и острвљане Торесовог мореуза.

Еди Мабо (Eddie Mabo, 1936–92)

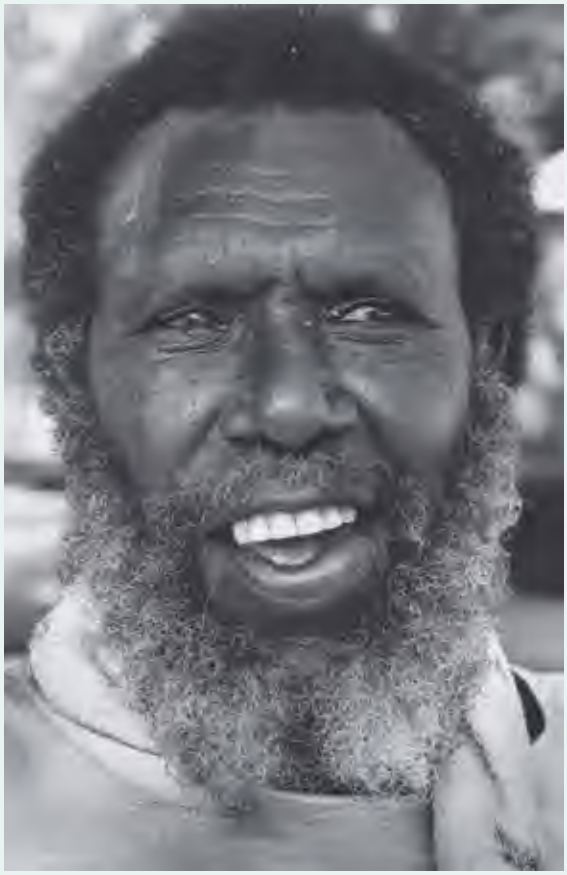
Еди Коики Мабо (Eddie Koiki Mabo) је био активиста и портпарол урођеничких права на земљу. Рођен је на острву Мари (Murray Island), на традиционалној земљи народа Мериам (Meriam) у Торесовом мореузу.

У свом раном детињству научен је да тачно препознаје дрвеће и стене које обележавају границу земље која припада његовој породици.

Много година касније је Еди сазнао да се његова домовина по аустралијском закону сматра Крунском земљом и да не припада његовој породици. Свој бес је преточио у акцију и свој случај је предао суду у име народа који живи на острву Мари (Murray Island).

После више година, Едијев случај је успешно окончан пресудом Врховног суда 1992. године. Одлука у случају Мабо гласила је да, ако Абориџини могу да докажу да имају историјску и непрекидну традиционалну везу са својом земљом, они могу да полажу право на власништво над том земљом уколико земља није заузета. Ова одлука је значила повраћај великих делова земље првобитним власницима.

Еди Мабо је остао запамћен по својој храбрости и по томе што је остварио право власништва над земљом за Абориџине и острвљане Торесовог мореуза.

Мултикултурна миграција

1950-тих и 1960-тих, покрет који је стицао све више присташа, укључујући многе особе из Азије, верских и других група је желео да се укине политика „Аустралија за белце".

Аустралијска влада је 1958. године укинула испит из диктата, а 1966. године је почела селективно да прима неевропске и стручне досељенике из Азије. Временом, Аустралијанци су потпуно схватили вредност укључивања свих нација у имиграциони програм Аустралије.

Политика „Аустралија за белце" је напуштена 1973. године и земља је кренула путем мултикултурализма. Од тог времена, влада је укинула све расне критеријуме за имиграцију. После рата у Вијетнаму 1975. године, Аустралија је прихватила рекордан број избеглица и досељеника углавном из Вијетнама, Кине и Индије.

Од 1945. године, милиони људи су дошли да живе у Аустралији укључујући велики број избеглица из ратом захваћених земаља. Ових дана досељеници у Аустралију долазе из свих крајева света.

Аустралија води активну политику укључивања, где се свака особа сваке расе, етничког порекла или културе осећа као део нашег друштва. Ова политика прожима све аспекте аустралијске културе укључујући и политику владе. Она је саставни део наставног плана од раног детињства до универзитета и практикује се на сваком радном месту.

Право сваког појединца на равноправан третман и без дискриминације штити Аустралијска комисија за људска права (Australian Human Rights Commission) и владине агенције за борбу против дискриминације у свакој држави и територији. Расна дискриминација се јавно осуђује и по закону се сматра кривичним делом.

Аустралија је постала мултикултурно друштво у коме владају хармонија и прихватање. То је земља у којој досељеници, урођеници Аустралије и сви који су рођени у Аустралији имају слободу да у миру раде на постизању својих циљева.

Др Виктор Ченг (Dr Victor Chang, 1936–91)

Др Виктор Ченг је био један од најбољих кардиоваскуларних хирурга у Аустралији. Виктор Питер Ченг Јам Хим је рођен у Кини 1936. године, а у Аустралију је дошао када је имао 15 година.

Радио је у сиднејској болници St.Vincent (St.Vincent's Hospital) где је 1984. године основао први специјалистички центар у Аустралији за пресађивање срца. Виктору је 1986. године додељен Орден аустралијског витешког реда (Companion of the Order of Australia).

Виктора је забрињавао мали број донатора што га је навело да почне са планом израде вештачког срца које је скоро било готово када је трагично убијен 1991. године.

Нови истраживачки центар је добио име по њему. Запамћен је по својој експертизи, оптимизму и иновацијама.

Закључак

Из ове књижице сте само делимично сазнали о нашој аустралијској причи. Честитамо вам на добијању аустралијског држављанства и позивамо вас да у потпуности учествујете у нашој мирољубивој и демократској земљи.

Као држављанин, имаћете исте дужности и привилегије као и други аустралијски држављани и заузећете своје место као пуноправни члан аустралијске друштвене заједнице. Учествоваћете у обликовању будућности Аустралије и драго нам је што ћете постати активни учесник у том националном пројекту.

Речник појмова из одељка и кога се не полаже тест

амбасадор
особа која представља или промовише земљу или неку активност

одбор
група људи која је изабрана да доноси одлуке, на пример, како де се управља компанијом

интернат
школа где ученици уче и станују и не враћају се кући до краја школске године

шумски предео/буш
аустралијски предео у унутрашњости који је још увек у природном стању

сточарска фарма
велика фарма на којој се узгајају говеда

повеља
званична писмена изјава о правима и одговорностима

заједничка основа
област од заједничког интереса

регрут
војник који није добровољно ступио у одбрамбене снаге, али је морао да то уради за време рата

Крунска земља
земља која припада држави

наставни програм
наставни предмети и теме које се предају ученицима/студентима

сиромашан/оскудан
који нема новца или начина да га набави

диџериду (didgeridoo)
музички инструмент аустралијских Абориџина направљен од дугачке шупље гране

поштена игра (фер плеј)
фер плеј - поступање по прописима без неправедне предности; поштено и искрено поступање са људима

пали војници
војници, и мушкарци и жене, који су погинули у рату или борбама

настати/сковати
изградити или створити

бруто домаћи производ
укупна вредност робе и услуга земље у току једне године

топлотни талас
врло топло време које траје више од два дана узастопно

велеиздаја
озбиљно кривично дело које укључује покушај свргавања владе

знаменитост
позната и репрезентативна слика

знамените слике урођеника
уметност која је јединствена и која представља Аборицине и острвљане Торесовог мореуза

Урођеници/урођенички
аустралијски Аборицини и/или острвљани Торесовог мореуза

копнена маса
велики део земље

прекретница
важан историјски догађај

право власништва урођеника над земљом
традиционална права Аборицина и острвљана Торесовог мореуза над земљом и водама која су призната у оквиру аустралијског правног система

усмена историја/предање
усмено предање о прошлим догађајима

пионир/први истраживач
један од првих колониста, успешан човек/жена у првим данима колонијалног насељавања

политичко представљање
када бираче представља политичар у парламенту

казна
казна коју изриче судија, на пример дужина затворске казне за особу за коју се утврди да је починила кривично дело

одређивати плате
одлучивати о томе колику плату радници морају да приме за обављени рад

социјална реформа
постепено побољшање у друштву, а не револуција

државна сахрана
сахрана чије трошкове сноси држава да би се одала почаст грађанину који је дао важан допринос нацији

утврђење, палисада, барикаде
одбрамбени простор ограђен дрвеним гредама и колцима

чувари стоке
људи који су плаћени да чувају стоку

штрајк
када радници престану да раде, на пример, када протестују због плате или услова рада

борба за право гласа
право гласа на јавним изборима

положити заклетву
прихватање јавне дужности током формалне церемоније

било ког звања или порекла
друштвене класе или порекла, занимања или положаја

Више информација

Аустралијско држављанство

За више информација о томе како да постанете аустралијски држављанин, погледајте www.citizenship.gov.au.

Аустралија

Додатне информације о Аустралији можете да добијете у вашој локалној библиотеци. На следећим сајтовима такође можете да нађете корисне информације:

- О Аустралији www.australia.gov.au
- Укратко о Аустралији www.dfat.gov.au

Програми и услуге аустралијске владе

За више информација о програмима и услугама аустралијске владе, погледајте www.australia.gov.au

Члан Савезног Парламента или сенатор

Ваш локални члан Савезног Парламента или сенатор ваше државе или територије има различите информације о програмима и услугама аустралијске владе.

Списак чланова Парламента и сенатора ћете наћи на www.aph.gov.au.

Организације аустралијске владе

За више информација о организацијама аустралијске владе које су наведене у приручнику погледајте следеће сајтове:

- Аустралијске одбрамбене снаге (Australian Defence Force) www.defence.gov.au
- Аустралијска изборна комисија (Australian Electoral Commission) www.aec.gov.au
- Аустралијска федерална полиција (Australian Federal Police) www.afp.gov.au
- Аустралијска комисија за људска права (Australian Human Rights Commission) www.humanrights.gov.au
- Аустралијска комисија за спорт (Australian Sports Commission) www.sportaus.gov.au
- Аустралијска пореска управа (Australian Taxation Office) www.ato.gov.au
- Аустралијски ратни меморијални центар (Australian War Memorial) www.awm.gov.au
- Централна банка Аустралије (Reserve Bank of Australia) www.rba.gov.au

Невладине организације

Више информација о невладиним организацијама које су наведене у приручнику, погледајте следеће сајтове:

- Бредманова фондација у Аустралији (Bradman Foundation Australia) www.bradman.com.au
- Хамлин Фистула (Hamlin Fistula) www.hamlinfistula.org
- Служба летећих лекара Аустралије (Royal Flying Doctor Service of Australia) www.flyingdoctor.org.au
- Школа преко радио таласа (School of the Air) www.schoolair-p.schools.nsw.edu.au
- Надлештво за хидроелектрични пројекат у Снежним планинама (Snowy Mountains Hydro-Electric Authority) www.snowyhydro.com.au
- Фондација Фред Холоус (The Fred Hollows Foundation) www.hollows.org
- УНЕСКО-в Центар за светску баштину (UNESCO World Heritage Centre) whc.unesco.org
- Уједињене нације (United Nations) www.un.org
- Истраживачки институт за срчана обољења Виктор Ченг (Victor Chang Cardiac Research Institute) www.victorchang.edu.au
- Волонтери Аустралије (Volunteering Australia) www.volunteeringaustralia.org

Друго

На следећим сајтовима можете да нађете више информација о следећим темама:

- Устав Аустралије (Australian Constitution) www.aph.gov.au
- Награда Аустралијанац/Аустралијанка године (Australian of the Year Awards) www.australianoftheyear.org.au
- Извештај 'Bringing them home' www.humanrights.gov.au
- Државни паркови и природни резервати (Commonwealth parks and reserves) www.environment.gov.au
- Сајбер безбедност www.esafety.gov.au
- Помоћ у случају породичног насиља www.respect.gov.au, www.1800respect.org.au, www.dss.gov.au/women/help-is-here-campaign
- Познати Аустралијанци: Аустралијски лексикон биографија (The Australian Dictionary of Biography) adb.anu.edu.au
- Списак нацрта закона тренутно пред Парламентом www.aph.gov.au
- Аустралијски Парламент (Parliament of Australia) www.aph.gov.au
- Парламентарна канцеларија за образовање (Parliamentary Education Office) www.peo.gov.au
- Државни празници (Public Holidays) www.australia.gov.au
- Расизам humanrights.gov.au
- Извињење Аборицинима и острвљанима Торесовог мореуза (Apology to Australia's Aboriginal and Torres Strait Islander peoples) www.australia.gov.au

Изјава захвалности

Следеће слике нам је уступило Министарство пољопривреде, водопривреде и заштите животне средине:

стр. 50 дивљина Тасманије

Следеће слике нам је уступило Министарство унутрашњих послова:

стр. 5 Церемонија примања држављанства у Алберт Холу у Канбери (Albert Hall, Canberra)

стр. 5 Потврда о аустралијском држављанству (Certificate of Australian Citizenship)

стр. 11 Церемонија пушења, Канбера (Smoking Ceremony, Canberra)

стр. 34 Породица на додели аустралијског држављанства у Канбери (Canberra)

Захваљујемо се Националном архиву Аустралије на уступљеним сликама:

стр. 51 Деца на фарми оваца у Новом Јужном Велсу - Школа преко радио таласа, фотографија из 1962. (ref: A1200:L42511)

стр. 60 Дик Смит, председник Управе за цивилну авијацију (Chairman of Civil Aviation Authority), 1991. (ref: A6135:K23/5/91/1)

стр. 65 Карта Нове Холандије Абела Тасмана (Abel Tasman's map of New Holland), 1644. (ref: A1200:L13381)

стр. 68 Историјска фотографија златне грознице у Аустралији 1851. (ref: A1200:L84868)

стр. 70 Камилари „Авганистанци" у унутрашњости Аустралије' (ref: A6180:25/5/78/62)

стр. 77 Сер Едвард „Вири" Данлоп (Sir Edward 'Weary' Dunlop) у својој канцеларији, 1986. (ref: A6180:1/9/86/12)

стр. 78 Долазак европског досељеника у Аустралију, италијански досељеници који се баве сечом шећерне трске на броду Фламиниа у Кернсу (Cairns), 1955. (ref: A12111:1/1955/4/97)

Захваљујемо се Националној библиотеци Аустралије на уступљеним сликама:

стр. 53 Портрет Џудит Рајт (Judith Wright), објављен 1940-тих година (ref: nla.pic-an29529596)

стр. 65 Прва флота у Сиднејском заливу, 27. јануар 1788., рад Џона Алкота (John Allcot) 1888–1973 (ref: nla.pic-an789

стр. 66 Портрет Каролине Чизом (Caroline Chisholm), објавио Томас Ферленд (Thomas Fairland) 1804–1852 (ref: nla.pic-an9193363)

стр. 71 Портрет Кетрин Хелен Спенс (Catherine Helen Spence), објављен 1890-тих (ref: nla.pic-an14617296)

стр. 74 Џон Симпсон Киркпатрик (John Simpson Kirkpatrick) са својим магарцем, Галипоље, 1915. (ref: nla.pic-an24601465)

стр. 76 Портрет сер Чарлса Едварда Кингстона Смита (Sir Charles Edward Kingsford Smith) објављен између 1919. и 1927. (ref: nla.pic-vn3302805)

стр. 81 Портрет Алберта Наматјирија (Albert Namatjira) на мисионарској станици Хермансбург (Hermannsburg Mission), Северна Територија (Northern Territory), објавио Артур Грум (Arthur Groom) 1946. или 1947. (ref: nla.pic-an23165034)

Следеће слике нам је уступила фирма iStoc:

Насловна процветале мимозе у пролеће, ©iStockphoto.com/ST-art (ref: 1135566007)

стр. 6 Мама и беба кенгур у Лаки Беју (Lucky Bay), Западна Аустралија (Western Australia), ©iStockphoto.com/NeoPhoto (ref: 1142608453)

стр. 9 Језеро Хјум (Lake Hume), Викторија (Victoria), ©iStockphoto.com/tsvibrav (ref: 675826394)

стр. 15 Аустралијски црни опал, ©iStockphoto.com/Alicat (ref: 173691056)

стр. 17 Аустралијска застава, ©iStockphoto.com/davidf (ref: 471630390)

стр. 19 Мултиетничка група ученица основне школе, ©iStockphoto.com/FatCamera (ref: 877714382)

стр. 23 Зграда Аустралијског Парламента, Канбера (Canberra), ©iStockphoto.com/felixR (ref: 157193181)

стр. 33 Група људи, ©iStockphoto.com/davidf (ref: 913541808)

стр. 36 Чекић судије и вага правде, ©iStockphoto.com/studiocasper (ref: 1004781908)

стр. 37 Мешана група, ©iStockphoto.com/SolStock (ref: 1203934273)

стр. 39 Ватра у Грин вотле крику Нови Јужни Велс, Аустралија, децембар 2019., ©iStockphoto.com PetarBelobrajdic (ref: 1198579743)

стр. 47 Руком обојени диџеридуи (didgeridoos), ©iStockphoto.com/lore (ref: 185011099)

стр. 48 Плажа Бондај (Bondi Beach), Сиднеј (Sydney), ©iStockphoto.com/Edd Westmacott (ref: 91095176)

стр. 49 Сиднејска опера (Sydney Opera House), Нови Јужни Велс (New South Wales), ©iStockphoto.com/slowstep (ref: 607986870)

стр. 50 Национални парк Улуру-Ката Тјута (Uluru-Kata Tjuta National Park) у Северној Територији (Northern Territory), ©iStockphoto.com/bennymarty (ref: 1184425004)

стр. 63 Улуру (Uluru), Северна Територија (Northern Territory), ©iStockphoto.com/simonbradfield (ref: :539027478)

стр. 64 Аборицински цртежи на стенама – риба саратога (Saratoga fish), ©iStockphoto.com/Alpen Gluehen (ref: 2761924)

стр. 75 Зидови Аустралијског ратног меморијалног центра (Australian War Memorial), Канбера (Canberra), ©iStockphoto.com/ Matt Palmer (ref: 1125736631)

Следеће слике нам је уступила фирма Shutterstock:

стр. 7 Урођенички плесачи на фестивалу „Homeground" у Сиднеју (Sydney) ©shutterstock.com/PomInOz (ref: 345113882)

стр. 21 Гласач, ©shutterstock.com/Nils Versemann (ref: 446229916)

стр. 31 Врховни суд Аустралије (High Court of Australia), ©shutterstock.com/Greg Brave (ref: 1051621895)

За остале слике се захваљујемо следећим организацијама/особама:

стр. 24 Закон о Уставу Аустралијског Савеза (Комонвелта) из 1900. године. (Commonwealth of Australia Constitution Act 1900): Копија оригиналног јавног документа, на слици се захваљујемо Министарству парламентарних служби - уметничка збирка парламента - збирка поклона, Канбера, Територија главног града Аустралије (Gifts Collection, Parliament House Art Collection, Department of Parliamentary Services, Canberra ACT)

стр. 40 Острва Херд и Мекдоналд, на слици се захваљујемо Аустралијском антарктичком одељењу © Аустралијски Комонвелт (Australian Antarctic Division © Commonwealth of Australia), фотографија Л.Е. Ларџа (L. E. Large) (ref:1892A2)

стр. 52 Сер Доналд Бредман (Sir Donald Bradman) - на слици се захваљујемо Бредмановом музеју крикета. (Bradman Museum of Cricket). Сер Доналд Бредман носи аустралијску капу за тест крикет, снимљено аустралијске сезоне 1931-32.

стр. 54 Др Фиона Вуд (Dr Fiona Wood AM), слику нам је уступио Национални савет за прославу Дана Аустралије (National Australia Day Council)

стр. 55 Професор Фред Холоус (Professor Fred Hollows), на слици се захваљујемо Фондацији Фред Холоус (Fred Hollows Foundation), фотографија Френка Виолија (Frank Violi)

стр. 56 Др Џејмс Муке (Dr James Muecke AM), слику нам је уступила организација за доделу награде Аустралијанац/ Аустралијанка године (Australian of the Year Awards)

стр. 56 Професорка Мишел Симонс (Professor Michelle Simmons), слику нам је уступио Национални савет за прославу Дана Аустралије (National Australia Day Council)

стр. 61 Др Кетрин Хамлин (Dr Catherine Hamlin AC) - на слици се захваљујемо Хамлиновом фонду за помоћ у лечењу фистуле (Hamlin Fistula Relief and Aid Fund)

стр. 71 Лорд Ламингтон (Lord Lamington) се обраћа окупљенима на Дан федерације (Federation Day), Бризбен (Brisbane), 1901. - на слици се захваљујемо Државној библиотеци Квинсленда (State Library of Queensland), фотографија Х. В. Мобсбија (H.W. Mobsby) (ref: 47417)

стр. 72 Едит Кауан (Edith Cowan image), слику нам је уступио Национални музеј Аустралије (National Museum of Australia)

стр. 73 Доротеа Мекелар (Dorothea Mackellar), слику нам је уступила Државна библиотека Новог Јужног Велса (State Library of NSW)

стр. 76 Народна кухиња, на слици се захваљујемо Државној бибилиотеци Новог Јужног Велса (State Library of New South Wales) (Библиотека Мичел - Mitchell Library). Школска деца стоје у реду да бесплатно добију супу и парче хлеба, државна школа Белмор Норт (Belmore North Public School), Нови Јужни Велс (NSW), 2. август 1934. године, фотографија Сема Худа (Sam Hood) (ref: H&A 4368)

стр. 77 Рањени војник на стази Кокода (Kokoda Track) - на слици се захваљујемо Аустралијском ратном меморијалном центру (Australian War Memorial) (ref: 014028)

стр. 81 Еди Мабо (Eddie Mabo) - слика репродукована уз одобрење Берните и Гејл Мабо (Bernita and Gail Mabo)

стр. 82 Др Виктор Ченг (Dr Victor Chang) - на слици се захваљујемо Истраживачком институту за срчана обољења Виктор Ченг (Victor Chang Cardiac Research Institute)

Белешке

